

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave

833 16 Bratislava, Matúškova 21

Odbor ochrany rastlín, Hanulova 9/A, 844 29 Bratislava

Tel.: 02-69204441, 02-69204475, Fax: 02-64462084

E-mail: ochrana@uksup.sk

určené

vybraným Obecným a Mestským úradom

Vec:

Dôležitá informácia – karanténny škodca na jedlých gaštanoch.

Dňa 24.5.2012 bol v Slovenskej republike prvýkrát identifikovaný nebezpečný karanténny škodlivý organizmus – **hrčiarka gaštanová** (*Dryocosmus kuriphilus*). Škodca napáda a v krátkom čase likviduje všetky stromy jedlých gaštanov, ktorých máme v Slovenskej republike vysadených celkove asi na 1 500 hektároch, avšak veľké množstvo týchto stromov je vysadených v obciach v súkromných záhradách.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v spolupráci s Ústredným kontrolným a skúšobným ústavom poľnohospodárskym informovalo médiá o tejto infekcii a vyzvalo občanov, ktorí si gaštany od 12.3.2012 zakúpili, aby ich okamžite spálili, nakoľko sú zdrojom ďalšej infekcie a cestou na rozširovanie škodcu. Fytoinšpektorom ÚKSÚP sa podarilo dohľadať a spáliť 93 kusov z celkového množstva 160 gaštanov, ktoré boli na Slovensko dovezené. Výzva bola zverejnená aj prostredníctvom TASR, formou internetu a v niektorých oblastiach bola výzva publikovaná v lokálnej tlači.

Dňa 31.5.2012 bolo pri kontrolách záhradných centier zistené, že v dodávke z Talianska boli objednávky z viacerých záhradných centier v rámci Slovenska, a teda riziko zamorenia celého územia sa znásobilo.

Vzhľadom k tomu, že je veľmi ťažké nájsť občanov, ktorí si v termíne od 12.3.2012 zakúpili stromčeky gaštanov jedlých, alebo si ich nechali zo záhradných centier zaslať na dobierku, vyzývame občanov a záhradné centrá, ktorí v roku 2012 nakúpili gaštany, aby kontaktovali príslušných oblastných fytoinšpektorov odboru ochrany rastlín ÚKSÚP.

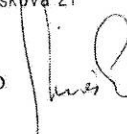
Vplyvom teplého počasia očakávame liahnutie škodcu už v najbližších dňoch, po vyliahnutí sa môže škodca veľmi ľahko rozšíriť.

Na obmedzenie šírenia hrčiarky gaštanovej MPRV SR vydalo samostatné opatrenie, a to „**Vyhlasenie vymedzených zón proti rozširovaniu hrčiarky gaštanovej (*Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu) na Slovensku**“.

S pozdravom

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav
poľnohospodársky v Bratislave
833 16 BRATISLAVA, Matúškova 21
41

Ing. Juraj Moško
riadiateľ ústavu

Kontakt na príslušného oblastného fytoinšpektora.

okres	meno	adresa pracoviska	úradné hodiny, telefón
Bratislava I-V Malacky Pezinok Senec	Ing. Margita GERHÁTOVÁ 0918 / 597 878 Ing. Ľubomír GRMAN 0918 / 597 797	ÚKSÚP Hanulova 9/A 844 29 Bratislava 42	denne 7,00-9,00 02 / 69 20 44 47 margita.gerhatova@uksup.sk lubomir.grman@uksup.sk

Dryocosmus kuriphilus Yasumatsu 1951 Hrčiarka gaštanová oriental chestnut gall wasp

TAXONOMICKÉ ZARADENIE:

Class: *Insecta* Linnaeus 1758 – **hmyz**, Ordo: *Hymenoptera* Linnaeus 1758 – **blanokrídlavce**, Familia: *Cynipidae* Latreille 1802 – **hrčiarkovité**, Genus: *Dryocosmus* Giraud 1859 – **hrčiarka**, Species: *kuriphilus* Yasumatsu 1951 – **gaštanová**.

ROZŠÍRENIE:

Pôvodná vo východnej Ázii: **Čína, Japonsko (1941), Kórejský polostrov (1963)**. Vyskytuje sa v Juhovýchodnej Amerike: **USA (1974)** (Georgia, Alabama, North Carolina a Tennessee), **Nepál (1999)**.

Prítomná v EPPO regióne: Taliansko (oblasť Piemonte, juh kraja Cuneo – 2002), Francúzsko (2005), Slovinsko (2005).

HOSTITEĽSKÉ RASTLINY:

Hostiteľskými rastlinami sú len druhy rodu *Castanea* – **gaštan** a ich hybridy.

Druhy podľa EPPO:

- *Castanea crenata* – **gaštan japonský**
- *Castanea dentata* – **gaštan americký**
- *Castanea mollissima* – **gaštan čínsky**
- *Castanea sativa* – **gaštan siaty**

Hostiteľom v Číne je aj druh:

- *Castanea seguini*

PRÍZNAKY:

Hrče sú jedno- alebo viackomorové, v priemere 5–20 mm, zelenej alebo ružovej farby, často obsahujúce časti listov, stoniek a stopiek listov. Vytvárajú sa na mladých výhonoch, stopkách listov alebo hlavnej žile listov. Po výlete dospelca hrča uschne, stane sa drevnatou a zostáva pripevnená k stromu až do dvoch rokov. Ak sa zistia príznaky poškodenia, ktorých pôvodcom by mohla byť hrčiarka gaštanová, je možné určiť pôvodcu podľa počiatočných vývojových štádií len mikroskopickou technikou.

BIOLOGIA:

D. kuriphilus má jednu generáciu za rok. Reprodukujú sa partenogeneticky (pozn.: vývoj jedinca z neoplozeného vajíčka). Prezimujú larvy počiatočného instaru vo vnútri púčikov gaštanov. Vytvárajú sa jedince v čase nalievania púčikov na jar, v polovici apríla, spôsobujú na mladých výhonoch formovanie zelených alebo ružových hrčiek o priemere 5–20 mm. Larvy žerú vo vnútri hrčiek 20–30 dní pred zakuklením. V závislosti od lokality (nadmorská výška, dĺžka osvetlenia) a odrody gaštanu sa kuklenie vyskytuje od polovice mája do polovice júla a výlet dospelých jedincov z hrčiek nastáva od konca mája do konca júla. Všetky jedince sú samičky (samčeky tohto druhu neboli nikdy nazbierané). Samičky kladú vajíčka do vnútra púčika v zhlukoch po 3–5 ks. Každá samička môže nakládať viac ako 100 vajíčok. Niektoré púčiky obsahujú 20–30 vajíčok. Dĺžka života dospelých samičiek je krátka (asi 10 dní, z ktorých časť strávia vrtaním výletového tunela z hrčiek). Vajíčka sa liahnu o 30–40 dní. Rast larvy pokračuje počas jesene a zimy už veľmi pomaly.